

ný trh časť štátnych úradníkov, či baníkov, ktorých miesta dotujú ľudia vo svojich faktúrach za elektrinu. Ďalšou skupinou, ktorú možno oslobodiť pre trh práce sú ľudia s exekúciami, či dlhodobo nezamestnaní.

Slovenský priemysel a služby však pre svoj rast budú potrebovať aj pracovníkov z tretích krajín. To je základná matematika rastu úspešných krajín sveta, ako sú napríklad Taiwan, či Južná Kórea, ktoré práve vďaka rastúcemu počtu ľudí na pracovnom trhu boli schopní dosahovať dlhodobý rast hospodárstva nad 5%. Avšak pracovníci z tretích krajín tu musia pracovať legálne a za rovnakých podmienok ako slovenskí občania, aby nedošlo k sociálnemu dumpingu. Treba zmeniť pravidlá ich zamestnávania tak, aby najmä pre Srbov a Ukrajincov neboli zložitejšie ako pravidlá v Poľsku, Maďarsku, či Rumunsku. Inak dochádza k obchádzaniu našich zákonov cez papierové zamestnávania v susedných krajinách a vysielanie týchto ľudí na Slovensko. Aj oficiálna imigračná politika hovorí o uprednostnení prisťahovalectva z kultúrne blízkyh krajín, preto treba vytvoriť podmienky pre ľudí zo susedných krajín, ktorí sa chcú na Slovensku usadiť a začleniť sa do spoločnosti.

Čo sa očakáva od duálneho vzdelávania v súvislosti s podnikaním?

Očakáva sa lepšia pripravenosť študentov a absolventov na prácu vo firmách, aby ich po nástupe do práce nemuseli pol roka zaučovať. Takíto študenti praxujú priamo na zariadeniach, na ktorých po skončení školy budú pracovať.

Ako treba duálny systém vzdelávania prispôbiť pre podnikateľské zábery, tak aby sa dal využiť pre podnikanie na Slovensku?

Určite ho treba zjednodušiť, skrátiť schvaľovacie lehoty a prispôbiť praktickému životu v

podnikoch. Firmy nemôžu suplovať prípravu v školách, skôr inšpirovať k zmenám školy k praktickej výučbe, aby nebola odtrhnutá od reálneho života. Duálne vzdelávanie je jasný príklad, že nemusíme vymýšľať koleso. Na Slovensku s tým máme historicky dobré skúsenosti a aj teraz toto vzdelávanie dosahuje dobré výsledky v Bratislavskom kraji.

Zacielenosť investičných stimulov je asi tiež dôležitá pre pracovný trh? Aké máte informácie o možnostiach?

Nemá zmysel poskytovať investičné stimuly pre zábery na západnom Slovensku, kde je práce dosť a chýbajú tam ľudia. Stimuly by mali byť určené iba pre okresy s najvyššou nezamestnanosťou a v podobe daňových úľav, či zvýhodneného prenájmu štátnych pozemkov či areálov. Stimuly by mali byť pri splnení podmienok nárokovateľné pre každého, nie schvaľované politikmi. Proces by mal byť rýchly a transparentný.

Čo je potrebné urobiť pre to, aby ľudia nemuseli cestovať za prácou, sťahovať celé rodiny? Myslite si, že je reálne očakávanie, že raz bude vo veľkej miere práca prichádzať za ľuďmi?

Veľké investície sa stále viac posúvajú na stredné a východné Slovensko, aj keď tomu niekde ešte bráni nedokončená infraštruktúra (diaľnice). Nemožno však očakávať, že priemysel alebo centrá zdieľaných služieb prídu do každého okresného mesta, najmä, ak tam nie je priemyselná tradícia. Práca prichádza za ľuďmi vtedy, keď na to majú znalosti, teda sú kvalitní v internetovej ekonomike, cudzích jazykoch, digitálnych službách. V takýchto prípadoch firmy často podporujú prácu z domu, bez potreby každodenného dochádzania do centrál. Takejto

práce bude pribúdať, takže treba ľudí trénovať v digitálnych zručnostiach, aby sa mohli zapojiť do ekonomiky 21. storočia. Je to zmyslupnšie, ako ťahať do každého mestečka podniky z ekonomiky minulého storočia.

Dokedy sa dajú odstrániť ťažkosti, ktoré sa pri podnikaní na Slovensku objavili a dajú sa riešiť, tak aby sa podnikateľské prostredie stále zlepšovalo?

Keďže ekonomické reformy sa na Slovensku dlhé roky zanedbávali, aj náprava potrvá pomerne dlho. Niekoľko radikálnych reforiem by sa však dalo presadiť v krátkom čase a výrazne by zlepšili podnikateľské prostredie. Ekonomika je živý organizmus, o ktorý sa treba stále starať a vylepšovať mu podmienky, aby sa mohol rozvíjať a prinášať ovocie celej krajine. Podnikatelia sú ťažným koňom krajiny, ale posledné vlády si z nich skôr urobili dojnú kravu, takže treba postaviť veci z hlavy na nohy, aby kôň opäť ťahal a neležal vysilený apaticky v stajni. Aj preto sme pripravili v našom programe 44 riešení na zlepšenie podnikateľského prostredia. Medzi tie rýchle a vysoko účinné patrí zavedenie živnostenskej koncesie založenej na princípe jeden dokument – jedna platba – žiadna ďalšia byrokracia a starosti.

Existuje perspektíva v dokumente Agenda 2020 na dlhšie obdobie, ktorá by bola optimistická pre podnikateľov na Slovensku?

Tento dokument obsahuje veľa dobrých nápadov, v ktorých sa s jeho autormi úplne alebo čiastočne zhodujeme. Ako príklady spomeniem zjednodušenie podnikania a viac slobody pre trh práce. Verím, že keď nám občania dajú mandát na spravovanie krajiny, nájdeme spolu so stranou SaS najlepšie nástroje na to, aby sa podnikateľom na Slovensku dobre pracovalo a aby z toho malo väčší osov celé Slovensko.

Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj

Veľa spoločných cieľov má celé medzinárodné spoločenstvo už len preto že existujú oblasti, ktoré zasahujú celé ľudstvo ako napríklad oblasť klímy, ekonomika a ohrozenie chudobou, energetika a možnosti riešenia vývoja cien ako aj jej odpolitizovanie... Veľa problémov sa nedá riešiť izolovane. Existuje Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj.

Viac k téme v rozhovore s poslancom NR SR členom Výboru pre hospodárske záležitosti Karolom GALEKOM – SaS, ktorý pripravila redaktorka Parlamentného kuriéra Anna Komová.

Pán poslanec, ako vnímate Agendu 2030 – jej obsah a spoločné prepojenie v oblastiach, ktoré sú existénčné pre široký okruh medzinárodného spoločenstva, energetiku nevyvímajúc?

Ako napísal už Johannes Mario Simmel – Nikto nie je ostrov. Obzvlášť v dnešnej dobe cezhraničných prepojení na každej úrovni, nadnárodnej spolupráce, uzatvárania obchodných zmlúv a celkovej globalizácie so všetkými jej pozitívami aj negatívami. Zjednodušene by sa dalo povedať, že náš svet sa za posledných niekoľko desaťročí výrazne zmenšil a ľudia si uvedomili vzájomnú závislosť, ale aj ovplyvňovanie

sa. A presne o tom je Agenda 2030. Ide o plán konania pre ľudí, planétu a jej prosperitu. Osobne, hlavne ako rodič, som rád, že aktivita ako Agenda 2030 deklarujúca udržateľný rozvoj, existuje. Ako politik to súčasne vnímam ako záväzok voči celej spoločnosti, pretože k naplneniu jej cieľov mám možnosť prispieť aj prostredníctvom vlastnej agendy v oblasti energetiky, ktorej sa primárne venujem. Ako liberálny politik však súčasne musím hľadať na spôsoby dosahovania cieľov Agendy 2030, a to najmä, aby boli uprednostňované také, ktoré nebudú mať negatívny dopad na ekonomiku a hospodársky rast Slovenska. Ako energetik zase musím strá-

žiť ceny energií pre všetkých spotrebiteľov.

Kto je zapojený do Agendy 2030?

Kľúčové princípy Agendy 2030 boli schválené ešte v septembri 2015 Valným zhromaždením OSN, pričom jednohlasne ju prijalo všetkých 193 krajín. Na Slovensku sme sa k jej implementácii prihlásili uznesením vlády v marci 2016. Vo všeobecnosti ide o prepojenie troch spoločenských dimenzií – ekonomickej, sociálnej a environmentálnej, takže týka sa naozaj každého jedného z nás. Samotná agenda je reakciou na globálne hrozby, ktorým dnes čelí celé ľudstvo.

Ako sa pozeráte na možnosti, ktoré Agenda 2030 prijatá OSN, s apelom na spoločný postup prináša? Existujú spoločné riešenia v oblastiach, ktoré sú dominantné pre vývoj aj Slovenska?

Agenda 2030 má 17 ambiciózných cieľov rozpracovaných do 169 súvisiacich čiastkových úloh, avšak nie je právne záväzná. Na jednej strane škoda, na druhej vzhľadom k pomerne dlhému obdobiu na ktoré je nastavená, to ani inak nemôže byť. Samotná agenda však neobsahuje konkrétne riešenia, iba predstavuje víziu, princípy a záväzky do roku 2030. O samotných riešeniach sa následne rokuje najmä na štátnej úrovni, alebo úrovni zoskupení štátov. V našich podmienkach je pozornosť sústredená najmä na environmentálne ciele Agendy. V dlhodobom horizonte ide o aktivity v oblasti zmeny klímy, vody, ochrany biodiverzity, využívania prírodných zdrojov, nakladania s odpadmi a udržateľnej výroby a spotreby.

Čo je potrebné v oblasti energetiky realizovať na Slovensku pre naplnenie cieľov v medzinárodnom meradle?

Slovensko má záväzok do roku 2020, a to z konečnej energetickej spotreby si pokrývať 14% z obnoviteľných zdrojov. Dnes nás od tohto cieľa delia asi 2%, ale práve tie budú najťažšie. Dôvodom je neochota distribučných spoločností pripájať nové zdroje, ale aj prežitý spôsob podpory s neprimerane vysokým negatívnym vplyvom na ceny elektriny, nedôvera veľkej časti obyvateľstva v tieto technológie, vysoký stupeň administratívnej záťaže pre výrobcov a množstvo legislatívno-technických bariér. O cieľoch do roku 2030 sa stále rokuje. Ak však nezmeníme všetky uvedené negatíva a najmä pohľad ľudí na novú energetiku, Slovensko bude výrazne zaostávať. Druhou súbežnou cestou by malo byť zvyšovanie energetickej účinnosti, pretože ako sa hovorí – najlacnejšia energia je tá, ktorú ušetríme. Tu má však Slovensko ešte väčšie medzery. No a v neposlednom rade je to posilňovanie infraštruktúry, respektíve jej prebudovanie. Dnes sa do systému majú možnosť pripojiť aj menší výrobcovia, stále viac sa na trhu uplatňuje nový pojem – takzvaný prosumer. Teda napríklad domácnosť, ktorá je nielen spotrebiteľom, ale aj výrobcom a v čase prebytkov dokonca dodávateľom energií. Dnešné distribučné spoločnosti toto vnímajú často ako ohrozenie ich sietí, ale ak by sa k tejto problematike riadenia prebytkov postavili pro-zákaznícky, opak môže byť pravdou. Obnoviteľné energie, energetická efektívnosť a aj nové infraštruktúrne systémy musia v prvom rade myslieť na spotrebiteľa. Podporné mechanizmy vo všetkých troch oblastiach môžu byť aplikované aj bez negatívneho vplyvu na koncové ceny energií a napomôcť tak dosahovať nastavené medzinárodné ciele. Nefinančnou, ale veľmi výraznou podporou, môže byť napríklad odbúranie administratívnej záťaže výrobcov energií z obnoviteľných zdrojov, či byrokraticky jednoduchšia realizácia a pripájanie menších zdrojov na vlastnú spotrebu. Na strane spotreby energií je to napríklad vyšší stupeň osvetlenia a informatizácie spotrebiteľov.

17 cieľov udržateľného rozvoja sa asi nedá realizovať naraz, ale je tu potrebná istá postupnosť, čo je prioritné?

Každá krajina má iné prioritné ciele a tak je

to definované aj v samotnej Agende 2030. Každá krajina čelí špecifickým výzvam, spoločným cieľom je zotieranie rozdielov medzi jednotlivými štátmi a zabezpečenie zdravého života a blahobytu pre všetkých a v každom veku. Z globálneho hľadiska tak ide najmä o odstraňovanie chudoby, hladu, zabezpečenie zdravého života, rodovej rovnosti a mieru. Ako som už spomínal, v prípade Slovenska ide najmä o environmentálne témy spojené s trvalo udržateľným rozvojom, boj proti klimatickým zmenám, ako aj cenovo dostupné a moderné zdroje energií.

Ako vnímate smerovanie a vývoj Slovenska ak sa pozeráme na reálne možnosti, ktoré sú v súvislosti rozvoja celej EÚ?

Slovensko má z členstva v EÚ v súvislosti s Agendou 2030 mnohé výhody a pozitívom je aj naša geopolitická poloha. V rámci rozvoja EÚ sme sa stali jej neoddeliteľnou súčasťou. Dnes už tiež nie sme v polohe, že automaticky musíme súhlasit s akýmkoľvek nariadením, ktoré príde z Bruselu, obzvlášť, pokiaľ v našich podmienkach nie je vykonateľné alebo relevantné. Napriek tomu, ciele musíme mať spoločné. Tieto sú definované aj v iných dokumentoch a agendách ako je Agenda 2030 o udržateľnom rozvoji, ku ktorým sa Slovensko prihlásilo. Vnútropoliticky Slovensko dnes síce stojí na jednej veľkej križovatke a prvoradou úlohou novej vlády po najbližších voľbách bude obnoviť dôveru občanov v štát, no z pohľadu nášho postoja k EÚ, tento by mal ostať zachovaný. Strana SaS sa radí k stranám, ktoré sú za členstvo Slovenska v tomto zoskupení, sme za plnenie si povinností, ktoré nám z toho vyplývajú a tiež chceme pre Slovensko z toho plynúce výhody. Nie sme však bezvýhradným nadšencom EÚ, ale vnímame aj množstvo reštrikcií a príkazov, ktoré by sa mali riešiť skôr na národnej úrovni. Ďalší rozvoj EÚ by mal byť podľa nás založený na vzájomnej spolupráci jednotlivých štátov, voľnom obchode a pohybe tovarov a služieb, s využitím a dôrazom na danosti a jedinečnosť každého jedného člena.

Oblasť udržateľného rozvoja potrebuje predovšetkým asi odhodlaných riešiteľov inováčných projektov, je tu – teda na Slovensku - dostatočná iniciatíva, ktorá môže priniesť želané úspechy?

Rozhodne áno. Na Slovensku je dostatok šikovných, vzdelaných a rozhladených ľudí, ktorí čakajú na svoju príležitosť. V oblasti mojej agendy – energetiky – sa s nimi stretávam denne a s mnohými následne riešim mnohé, či už legislatívne alebo spoločenské nedostatky. Ako člen Výboru pre hospodárske záležitosti NRSR som taktiež predsedom Komisie pre technologický rozvoj a inovácie, ktorá bolo pri výbere zriadená. V komisii máme takmer sto členov a sme schopní reagovať na akýkoľvek podnet vyplývajúci z aktuálnej situácie v oblasti inováčnej energetiky, zelených budov, telekomunikácií, digitalizácie, či alternatívnej dopravy.

Netreba do procesu rozvoja zapojiť aj mimovládne organizácie?

Mimovládne organizácie sú už dnes súčasťou takmer každého procesu prípravy akčných plánov, rozvoja miest, obcí regiónov, mnohé sa zapájajú aj do legislatívneho procesu alebo reagujú na potreby spoločenských. Dovoľm si

uviesť jeden príklad za všetky, ktorý úzko súvisí aj s Agendou 2030. Na hornej Nitre prebieha ťažba a spaľovanie hnedého uhlia. Na takto vyrobenú elektrinu sa všetci povinne skladáme v cenách elektriny po 95 miliónov eur ročne. Oprávnenosť takejto štátnej podpory je dnes predmetom posudzovania Európskej komisie, pričom proti jej ďalšiemu trvaniu hovoria aj čísla. Okres Prievidza má o 20% vyšší výskyt onkologických ochorení, dopady ťažby a spaľovania uhlia na životnom prostredí a zdraví obyvateľov boli vyčíslené na pol miliardy eur. Takto vyrobenú elektrinu navyše vôbec nepotrebujeme a samotné Slovenské elektrárne o jej výrobu už nemajú záujem. Napriek tomu sa v územnom pláne Trenčianskeho samosprávneho kraja mali v apríli urobiť zmeny, ktoré by v roku 2023 mali viesť k otvoreniu nového ťažobného poľa Hornonitrianskych baní. Z iniciatívy občianskeho združenia Priatel'ia Zeme – CEPA bola spísaná petícia proti týmto zmenám. Vzhľadom k našim predošlým aktivitám a ponuke alternatívnych riešení pre región sme sa k tejto petícii taktiež pridali a počas rozpravy na zasadnutí zastupiteľstva ju aj prostredníctvom našich poslancov podporili. Výsledkom bolo, že navrhované zmeny nie sú záväzné.

Od čoho závisí úspešnosť Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj, aký je váš pohľad na spomínaný dokument a jeho prínos pre Slovensko, s prihliadnutím na rozvoj okolitých štátov?

Úspešnosť Agendy 2030 nie je závislá iba od jednotlivých štátov, ktoré sa k nej prihlásili, ale keďže sa dotýka mnohých oblastí každodenného života, jej úspech bude závisieť v prvom rade od postoja každého jedného z nás. Agenda 2030 je totiž v prvom rade o udržateľnom rozvoji. Minulý rok sme si napríklad zdroje planéty rozpočítané na 12 mesiacov vyčerpali už za sedem mesiacov, presnejšie 2. augusta. Pre naplnenie našich potrieb, by sme skrátka potrebovali 1,7 Zeme. No máme iba jednu. Prispieť tak musíme všetci. Žiť na úver a najmä na úkor druhých sa totiž nedá do nekonečna. K tomuto sa napokon hlási aj klasický liberalizmus a vystihuje to najlepšie veta, ktorú povedal anglický filozof John Locke – Moja sloboda sa končí tam, kde sa začína sloboda druhého.